

Genius loci

David Mikulášek

Na rozdíl od mnoha současných novostaveb, kde je jejich poloha víceméně předdefinována vlastnictvím pozemku stavebníkem, je v tomto případě historie výběru místa rovnocenná procesu vzniku domu samotného. A protože se neustále setkávám s dobrými domy na špatně zvoleném místě a špatnými domy na dobře zvoleném místě, je potřeba si tuto podstatnou, i když ne na první pohled vnímatelnou skutečnost přiblížit. Zde byla totiž volba polohy a vůbec možnost volby jedním z podstatných momentů majících vliv na výsledek.

Na začátku bylo vyhlášení architektonické soutěže na Archeopark Mikulčice v roce 2009. Soutěž měla za cíl, kromě nalezení formy a polohy návštěvníckého centra, najít také formu a pozici základny archeologické mise. Obojí mělo být umístěno přímo v areálu naleziště. Petr Pelčák tehdy spojil obě funkce dohromady a objekt umístil k lesíku u příjezdové cesty na hranici louky a polí, tedy zcela mimo lokalitu tak, aby hmota budovy nenarušovala charakter lokality naleziště. Za netradiční pohled na věc obdržel odměnu.

Vraťme se ale zpět k charakteru místa. Je to krajina využívaná přes tisíc let, krajina s mnoha stopami a otisky lidské činnosti. Po cestě z Mikulčic mezi poli a loukami se dostaneme až k hranici lužního lesa, při které se objevuje atypicky rozlehlá louka posetá soliterními stromy. V její rovině je na první pohled výrazná pouze vyvýšenina akropole s valy. Přesto se zde nachází mnoho stop původní krajiny a jejího osídlení. Zřetelné jsou původní tvary koryt vedlejších ramen Moravy ve formě malých sníženin, místy s rostoucími řadami stromů, místy zachovaných v podobě vodní plochy. To vše lemováno horizontálou lesa. Na relativně malém prostoru se nachází až neuvěřitelné množství základů kostelů a dalších staveb původního velkomoravského hradiště, za řekou Moravou, na slovenské straně, je dokonce možné spatřit jeden z kostelů zachovaný. Hodnota místa, kromě samotných nálezů, spočívá také v modelaci archeologicky cenných terénů a v krajině jako takové.

Snaha zachovat kouzlo krajiny a ustoupit s objektem až na její okraj zaujala Archeologický ústav natolik, že architektovi zadal projekt na celou archeologickou základnu. Z možných poloh na hraně mezi loukou a polí byla nakonec zvolena ta současná u bývalého ovčína v ose příjezdové cesty k akropoli, na jediném místě mimo samotné hradiště, které není při povodních zaplavováno. Stavebník pozemek odkoupil a zabezpečil i dostatečné financování. Správnost volby se poté při výkopových pracích potvrdila nálezem písečné duny s pozůstatky osídlení, což dokázalo, že toto místo bylo součástí celé lokality.

Dům tak, kromě logiky umístění mimo záplavové území, pokračuje i v tradici stavění v tomto místě a současně vytváří přirozenou „vstupní bránu“ do území naleziště. Díky jeho viditelnosti a nezaměnitelnému tvarosloví je čitelný i v dálkových pohledech a pomáhá návštěvníkovi v lokalizaci polohy hradiště v horizontu lesa, která je jinak nepříliš zřetelná. Zhodnocuje genia loci.

V dobrém smyslu slova konzervativně uměřený rukopis autora už jen dodává domu potřebnou ukotvenost a důstojnost. Zvolená hmotová koncepce – zvenčí kompaktní hmota, zevnitř překvapivě s atriem – se mi na fotografiích a na modelu zdála příliš masivní, ale v konfrontaci s okolní rozlehlou krajinou tak vůbec nepůsobí, způsob zastřešení pak dodává potřebnou jedinečnost a napětí. Skeptický jsem byl také k dřevěným rizalitům, ty ale v reálu pomáhají příjemně zmenšit a zjemnit měřítko stavby. Další popis jasné a logicky vyřešené dispozice, použití materiálů, barevnosti atd. by byl už jen nošením dříví do lesa. Zmíním tedy jen vtipně vyřešené čtyřramenné schodiště do druhého podlaží a příjemný pocit z pracovního křídla s pracovny a laboratořemi, jejichž jednoduchá čistota není úplně běžná. Jedinou subjektivní „vadou na kráse“ je pro mne nakonec jen členění prosklení vstupní haly,

kteří, ve srovnání s celoplošným prosklením rizalitů, působí příliš fragmentovaně a poněkud ruší vnímání toku prostoru.

Na příkladu archeologické základny je vidět klasický případ toho, jak výběr architekta osvěceným stavebníkem, který je schopen pochopit a přijmout jeho pohled a následně zajistit vše potřebné k jeho realizaci, přináší potřebný klid na hledání uměřeně velkorysého řešení a vede k hodnotnému výsledku. Co tedy říct závěrem? Dům na dobrém místě.

David Mikulášek (*1972, Uherské Hradiště) vystudoval Fakultu stavební (1995) a Fakultu architektury VUT v Brně (2002). Pracuje jako svobodný architekt, od roku 2007 je asistentem Ústavu navrhování 2 FA VUT v Brně; od roku 2013 působí jako odborný asistent tamtéž.

4 **Převýšená vstupní a konferenční hala** prosvětlená shedovými světlíky.

5 **Vnitřní atrium** prosvětluje hlubokou dispozici a zároveň slouží jako bylinková zahrada pro ubytované.